

Atidžiai perskaityk tekstą ir atlik užduotis.

Greitpuodis

Greitpuodis – toks puodas, kuriame vanduo įkaista labiau nei įprastame, pasiekia ne 100 °C, o 120 °C temperatūrą. Taip yra todėl, kad jis sandariai uždaromas dangčiu. Kai užviręs vanduo virsta garais, prispaustas dangtis neleidžia jiems išeiti. Greitpuodyje susikaupę garai sudaro slėgį. Jie išeina lauk pro nedidelį vožtuvą dangtyje. Be to, yra atsarginis vožtuvas, kuris atsidaro užsikimšus pagrindiniam. Slėgio vožtuvas reikalingas, kad puodas nesprogtų.

Greitpuodyje maistas išverda 3–5 kartus greičiau negu paprastame puode. Pavyzdžiui, mėsa, paprastame puode išverdanti per 1,5 valandos, greitpuodyje pagaminama per 40 minučių. Greitpuodyje galima gaminti beveik visus maisto produktus, netinka tik tie, kuriems verdant susidaro daug putų (perlinės kruopos, skaldyti žirniai, makaronai, avižiniai dribsniai). Putos gali užkimšti vožtuvą.

Praeitis

1679 m. matematikas Denis Papenas išrado greitpuodžio protėvį. Ilgą laiką greitpuodžių dangčiai neturėjo vožtuvo garams išleisti. Todėl būti šalia verdančio greitpuodžio būdavo pavojinga, jis galėdavo bet kada sprogti. Negana to, baigus virti reikėdavo ilgai laukti, kol puodas atvės, slėgis jo viduje sumažės ir bus galima saugiai nuimti dangtį.

Sandariai uždaromi puodai su slėgio vožtuvu – tikrieji greitpuodžiai – pradėti gaminti tik XX amžiuje.

Įdomu

Aukšta temperatūra sterilizuoja¹ skalbiniai, virtuvės, ligoninės įrankiai, konservuojami produktai. Tam skirti didelio slėgio indai vadinami autoklavais.

Pagal Joël Lebeaume knygą „Kaip viskas veikia“ ir internetinį puslapį <http://domovodstvo.com/kuhnya-skorovarka.html>.

¹ Sterilizuoti – naikinti užkrečiamus mikrobus.

Klausimai ir užduotys

1 Kodėl greitpuodyje maistas išverda greičiau?

- A Nes dangtyje yra vožtuvas.
- B Nes vanduo virsta garais.
- C Nes puodas ilgiau vėsta.
- D Nes vanduo yra karštesnis.

(1 taškas)

2 Kas būdinga greitpuodžio dangčiui? Remdamasis tekstu įrašyk dar vieną savybę.

1. *Dangtis turi slėgio vožtuvus.*

2. _____

(1 taškas)

3 Koks pavojus kyla verdant greitpuodyje perlines kruopas?

(1 taškas)

4 Kodėl šiuolaikiniai greitpuodžiai gana saugūs?

(1 taškas)

5 Remkis tekstu ir pasirink, kaip vadinami didelio slėgio puodai kenksmingiems mikrobams naikinti.

- A autoklavai
- B konservai
- C vožtuvai
- D greitpuodžiai

(1 taškas)

6 Kuo naudingi greitpuodžiai? Atsakyk pagal tekstą.

(1 taškas)

7 Parašyk, kokia perskaityto teksto paskirtis.

(1 taškas)

8 Perskaitei tris tekstus. Rodykle pažymėk, kuriame pasakojimas yra pramanytas, o kuriame tikroviškas.

Tekstas apie puodus ir keptuvę

Tekstas apie greitpuodį

Tekstas apie spurgas

tikroviškas

pramanytas

(1 taškas)